

L'escena invisible

Oriol Vilapuig pren el quadre "Maternitat", de Trini Sotos Bayarri com a referent per reflexionar sobre la idea de maternitat. Els set dibuixos que componen la peça fan referència a un imaginari relacionat amb la gestació, moments pels quals tot subjecte ha passat en el cos de la mare però que difícilment pot recordar. Amb "L'escena invisible" l'artista al·ludeix a un moment que ens precedeix a tots i cadascun de nosaltres, que va tenir lloc quan encara no existíem i que ens dona a nosaltres com a conseqüència. Aquesta escena desconeguda per a tot subjecte (nosaltres encara no hi érem) és el que Vilapuig, basant-se en els escrits de Pascal Quignard, anomena precisament l'escena invisible i és el focus on es concentra l'atenció de l'artista per a aquesta obra.

L'escena invisible es manté oculta en la peça i és que cap de les set imatges que la formen representa aquest moment. Si entenem l'obra com un text, com una narració formada per imatges, podem dir que l'escena invisible hauria de ser, en cas que algú la pogués representar, una imatge que precediria tota la resta i que es col·locaria abans de la primera. Com que no hi és, perquè encara que en sabem l'existència, no la coneixem, podem dir que actua des d'una posició d'el·lipsis: l'escena que ens precedeix a cadascun de nosaltres resta en el·lipsis tota la nostra vida i així és també com actua en aquesta peça. Amb una paleta entre melancòlica i violenta, formada pel vermell, el negre i el gris, tots ells sobre un color blanc cru, "L'escena invisible" comença amb una primera imatge que es pot interpretar com una introducció: la presentació dels dos sexes, dibuixats amb la neutralitat pròpia d'un llibre d'anatomia. Acte seguit ve un moment fosc, un forat negre, un degradat circular de la foscor a la llum o el que podria ser el pla detall d'un melic. Pot no ser res d'això o pot ser-ho tot però ens transporta a la següent imatge, en la que al bell mig hi ha marcat amb insistència el melic del ventre femení d'una escultura egípcia. A continuació, el rostre d'una madonna renaixentista deixa veure entre les ombres el gest contingut que es concentra en la seva mirada, les paraules en vermell de Quignard parlant sobre el moment invisible, la imatge fantasmagòrica de l'ecografia d'un embrió. El final queda obert quan la darrera imatge apareix, abstracta i expressiva: els dibuixos d'un nen.

Vilapuig utilitza materials com el grafit, la tinta i el paper, que doten al resultat d'una sensació d'immediatesa i llibertat pròpia d'un esbós. Col·lecciona imatges que per diferents motius li interessin o li criden l'atenció i d'una manera similar a Aby Warburg amb el seu "Atlas Mnemosyne", s'apropia d'imatges i les representa de nou, les repeteix amb la modificació inevitable que aquest acte comporta i les ordena elaborant-ne composicions. Així és com gràcies a l'analogia l'artista ens presenta narracions. Michel Foucault va escriure sobre l'analogia, descrivint-la com a aquella forma que tracta fins i tot amb les semblances més discretes de les relacions i que pot oferir a partir d'un mateix punt un número infinit de parentescs, i és que per mitjà d'aquesta es poden relacionar totes les figures del món. L'analogia es troba, per exemple, en l'essència dels gabinets de curiositats de l'Europa Renaixentista que buscaven explicar, representar i ordenar el món; objectius i idees gens allunyades de la pràctica de Vilapuig.

La lectura de “L’escena invisible” és tan semblant a la d’un text com a la d’una pel·lícula. Les imatges es llegeixen d’esquerra a dreta, seguint un ordre establert per la col·locació de cadascuna d’elles sobre el pla de la paret, com sobre una mena de línia temporal. El fet que cada imatge és individual, provoca un salt després de cada imatge, un espai en blanc causat pels límits de cada full de paper que pot recordar al muntatge cinematogràfic, en el que després de cada pla hi ha un buit tan fugaç que resulta gairebé imperceptible però que és suficient com per separar una imatge de la següent; tot el contrari del que passaria en un pla seqüència. Que cada imatge sigui limitada, i després d’una la mirada de l’espectador salti a una altra, remet als “Essais” de Montaigne. Essent com eren transcripcions dels pensaments pronunciats en veu alta per l’autor francès del s. XVI, aquests salten d’un tema a un altre amb total llibertat i és així com elaborava diferents reflexions i relacions en el que era una mena de deriva lliure per la seva ment. Aquesta acció de derivar entre les idees està clarament vinculada a l’analogia, a la idea de visitar referències, vincular-les a unes altres i donar-les-hi així un nou significat. Aquest procés, que trobem en Warburg, en Montaigne i també en Vilapuig, és infinit i gràcies a ell el llenguatge es transforma, es renova, es reactiva, així com també ho fa el coneixement i la cultura.

Anna Dot